

Novellaíró pályázatra beérkezett pályamunka

27. pályázat

2017.

Statisztika két hangra

Keleti Károly

Greguss Lilla

Drága Lillám,

Bánt, hogy magára hagyom a reggeli előtt, de nem tehetek egyebet. Ma akadémiai ülés van, előtte, korán reggel az adatfelvétel módszeréről kell tájékoztatnom a résztvevőket, nélkülük nem tudunk továbblépni az élelmezési statisztikában; Akadémia után hivatalomba, majd az esti órákban magához, szeretett otthonunkba sietek. Ugye megbocsát? Tudja, hivatali esküt tettem, a haza javára munkálkodom.

Öleli hódolattal férje, Károly

Édes Károlyom,

ha azt hiszi, hogy az a mézédés pár sor, amit maga után hagyott reggel a fésülködőasztalomon, megenyhíti lelkem... Alig vettem észre, csak akkor, amikor Molly leverte, mert felugrott, hogy megszaglássza az új piperéket. Amikor felvettem, rögtön tudtam, bocsánatot akar. Drága Lillám... Nem is tudom, Károly, hányszor kért és hányszor ígért. Szükségtelen, hiszen semmi nem változik. Maga állandóan az élelmezéssel, a földdel, a búzával, az árpával, a szőlővel, a jószág számlálásával, a telekadóval van elfoglalva. Ez már obszesszió. Vízet prédikál és bort iszik. Azt írta, amikor az élelmezést vizsgálta pszichológiai alapon, „Ha az élet egyebet se tudna nyújtani, csak örökös munkát és fáradozást, csak hogy élhessünk...” Ugye nem kell magának hosszabban idéznem, hogy értse, mire gondolok? Megteszem mégis, hátha elfelejtette a folytatást: „...bizonyára alig volna érdemes élni.” Károlyom, látja, egyetérték magával. Érdemes így? Inkább csalna meg. De amikor épp azt hiszem, hogy megcsal, hisz mi másért is ülne nélkülem a kávéházban, akkor hírhozóim azt mondják, maga Láng Lajossal vagy Jekelfalussy Józseffel üldögél ott. A pincértől tudom, még csak nem is nőkről beszélgetnek, hanem a malomipar meg a szőlőtőke a témájuk. Maga így csal meg. Magának nem én vagyok az első, hanem Magyarhon, meg a statisztika. Nem is értem, hogy születhetett Klettének, németnek, amikor annyira magyar. Magyar mezőgazdaság... Magyarország szőlészete... Magyarország élelmezése... meg a népessége!!! És még mi mindene van ennek az országnak??? És maga mindezeket számba veszi – megállás nélkül. Apropó Klette. Szerintem maga az apja rajzain is a marhákat és a palántákat számlálhatta gyerekkorában.

Károly, én ehhez mind nem értek, de azért elgondolkodtam. A bocsánatkérések helyett mégiscsak tehetne valamit azért, hogy a maga Lillája és Mollyja jobban érezze magát. Ha ajándékról van szó, roppant nagyvonalú. Csak az idejével fukar. Számolja ki egyszer a mit tudom én milyen módszerével, hogy mennyi időt tölt maga velünk ahhoz képest, amennyit a hazájára meg a statisztikájára áldoz. Ha egyedül nem tudja, ott van erre az egész intézete. Maga az igazgató. Nem is kell egy osztályt lefoglalnia erre, elég, ha a titkára feldolgozza az adatokat. Küldje hozzám, majd én szolgálok pontos adatokkal. Meg fog lepődni az eredményen. Rosszul áll a maga itthoni statisztikája. Hogy mivel táplálkozik a népesség, kukoricamálét vagy burgonyát eszik-

e többet, azt persze tudja, de hogy milyen nehéz összeállítani az itthoni menüt, arról fogalma nincs. Pedig maga is étkezik, meg a családja is, de arra nincs gondja. A művelődést is kutatja, de amikor arra kérem, kísérjen el valamelyik irodalmi szalonba, arra magának nem futja. Bezzeg régen! Szerintem már arra sem emlékszik, hogy Hollósy Kornélia szalonjában ismerkedtünk meg. Akkor még nem volt a statisztika megszállottja, akkor még annyi más is érdekelte. Azt mondta az öcsém, Ágost, aki bemutatott magának, hogy maga nagyon okos, és olykor nagyon költői. Ő tudja, ő az esztéta. Utoljára a Malthus-elmélet ellen ágálni hallottam – hát abban nem volt semmi poétikus. Különösen nem tartottam annak, mivel a vacsoraasztalnál történt, ahol nem állom a statisztikát. És még maga szól rá a kutyára, hogy Molly, kérem, ez társaságban nem illik. Észrevette? Nem is hívok vacsoravendégeket az utóbbi időben. Maga ugyanis az asztalnál a Statisztikai Közleményekből citál. Mindenről a fejenkénti átlag jut az eszébe, s a damasztra grafikai képleteket rajzol az ujjával.

Amikor fél évig a lakásunk volt a hivatal a Duna-soron, szavam nem volt, tudtam, mennyire fontos ez magának, s én is a haza javát akarom. Károly, maga nemcsak a honnak és a tudománynak, de nekem is elkötelezte magát, amikor feleségül kért.

Csókolja hű felesége, Lilla

Drága Lillám,

azt írja, nem kellene bocsánatot kérnem, s én mégis ezerszer megteszem. Ez jár magának ezernél is többször, ahogy hálám is, amiért tűr, és mindenét nekem áldozza hosszú éveken át. Már akkor tudtam, amikor ifjan József nádor örökösének alcúti uradalmában voltam gazdasági gyakornok, vagy amikor utóbb számtiszt lettem a szolnoki gyűjtőpénztárnál, amidőn jogot hallgattam a pozsonyi jogakadémián, majd 1860-ban már a pesti gyűjtőpénztárnál, utóbb a Földhitel Intézetnél munkálkodva, hogy a gazdaság, a statisztika az én utam. Maga jól tudja, részese volt, hogy újdondászként az Országánál, utóbb a Pesti Naplónál és a Magyar Sajtónál a nemzetgazdaság irányába fordultam, és odaadóan olvastam és fordítottam a külhoni kézikönyveket. Emlékszem, büszkén fogadta, amikor megválasztottak az Akadémia statisztikai bizottsága tagjának, melynek később jegyzője lettem és kiadványait is szerkesztettem. Velem örült, amikor 1869-ben a minisztériumba hívtak s vettem át osztálytanácsosi minőségben a kereskedelmi tárca statisztikai osztályának vezetését. Támogatott akkor is, amikor osztályvezetőként közreműködtem a Statisztikai Tanács szervezésében, s végrehajtottam a népszámlálást, melynek befejezésével tiszteletbeli miniszteri tanácsossá neveztek ki. A hivatallá fejlődött statisztikai osztály vezetésének elfogadását sem ellenezte, s 1875-ben akadémiai rendes taggá választásomkor szívesen büszkélkedett érdemeimmel.

Lilla kedves, a Lipót-rend lovagkeresztje, amit Ő Császári és Apostoli Királyi Felsője 1876-ban adományozott nekem az országos statisztikai ügy terén szerzett érdemeim elismeréséül, jól tudja, az magát is illeti; ahogy a Miasszonyunknak Villa Vicosáról címzett rendjel középkeresztje is, amivel 1877-ben a portugál király Őfelsége a Budapesten tartott statisztikai kongresszus alkalmából méltóztatott kitüntetni. És mindazon dicsérő szavak is, amikkel munkáimat valaha is illették. Azokban a munkákban benne van a maga élete is, hiába, hogy a neve nem szerepel sem a címben, sem a lapokon. A tudomány már csak ilyen, közgazdaság, iparstatisztika, népszámlálás, telekadó, kataszter, lakviszonyok, élelmezés. Igaza van, Lillám, ha nem

találja költőinek, de nekem ez a poézis. Én megleltem benne mindazt a szépséget, amit családom egyéb tagjai, apám és öcsém a festészetben talált meg. Nekem magával és mindezzel teljes csak az életem. Lillám és a hivatásom! Elkészíteni a statisztikai osztály felállításának tervét, kidolgozni a statisztika elvi és módszertani kérdéseit, véghezvinni a minél szélesebb körű adatfeltárást, tanfolyamokat szervezni, szakírni, szerkeszteni, fordítani -- nekem olyan, mint költőnek verset írni, festőnek képen ábrázolni. Nekem ebben van az alkotás öröme, s ha ezt meg is oszthatom magával és barátaimmal, szakférfitársaimmal... Ha nem mondja, akkor is tudom, zavarja vacsoránál a lelkes beszámoló az Akadémia üléséről vagy a Statisztikai Közlemények új számáról. Magát az előételnél ugyan nem hozza lázba a népszavazás, de mindebből is láthatja, nincs titkom maga előtt.

Öleli odaadó férje, Károly

Édes Károlyom,

reggeli sietségében nem akartam akadályozni, ezért inkább folytatom levélváltásunkat, s így az együtt töltött perceinket sem vesztegetjük, hanem csak élvezzük. Fontosságát mindannak, amit maga elősorol, soha nem vontam kétségbe. Tiszteltem mindig az elhivatottságát, ez is vonzóvá tette előttem, és az évek során bizonyítottam is, hogy eltökélttségét magam is helyeslem és támogatom. Együtt örültem, amikor a maga szervezte tanfolyamokon százak vettek részt, s nem dohogtam nap mint nap, hogy ezek organizálására hivatali ideje nem volt elegendő, azaz gyakorta minket is megfosztott a társaságától.

Biztattam akkor is, amikor Fényes Elek miatt hezitált a Hivatal igazgatói székét elfogadni, mivel nagyra becsült elődjét nem kívánta megelőzni. Nyugtatnom kellett még azután is, hogy tudomására jutott, Fényes Elek nem nyerheti el az igazgatói titlust. Jólesett látnom, ahogy a hivatala szakkönyvtárát megalapozza és gondozza, és számottevően gyarapította külhomból is. Segédkeztem magának, tán emlékszik rá, nemcsak donációt gyűjtöttem, hanem a csereexemplárok beszerzésében is hasznára voltam kapcsolataimmal. Hát persze, hisz nekem is a könyv a mindenem. Olvasókörömmel folytatjuk, amit többekkel Egloffstein Amália bárónő megkezdett, de Bécsbe költözvén másokra hagyott. Lapot ugyan nem adunk ki, de olvasmányainkkal, felolvasásainkkal támogatjuk a nőügyet. Károlyom, lehetne arra is gondja, hogy a honi nőügyet felméri. Talán így segíthetne, hogy nagyobb respektje legyen a női lapok alapításának. A könyvek voltak velem akkor is, amikor utazott, s nem tarthattam magával. Hága, Szentpétervár, mert magát nemzetközileg is számon tartják, még kongresszusi alelnök is volt. Nem akadályoztam az utazásaiban. Nem akadályoztam semmiben. Noha ellenemre való, a vadászatban sem. Igaz, míg mások asszonyai követik férjüket a vadászat után a vendégfogadásokra a vadászó, agarászó úri házakhoz, magam ezt nem teszem. Szálkás szőrű tacsónk, Molly bizonyára szívesen követné, s én értem ugyan, hogy a vadászat mire való, mégsem kívánok részt venni semmiben, ami hozzá kapcsolódik. Így neki sem engedem, hogy bármilyen élőlényt hajkurásszék.

Jó néven venném, Károly, ha lapoknak írna többet. Ott is folytathatná a képzőművészeti társulatbeli küzdelmét a külföldi festmények és szobrok kiállításáért. Nevelné az ízlést, s annak a haza is több hasznát látná, mint a vadászatnak. Szerettem, ahogy a lapoknak a pesti műtárlat kiállításairól írt, de maga felhagyott vele a

statisztika miatt. Helyette új témák jöttek a tollára: az iparegyesület, a bankmonopólium, a bankszabadság kérdése, az irányeszmék az iparunk érdekében, a nemzetgazdaság helyzete, az iparszabadság és védvám, a statisztikai tények alkalmazása, a telepítés ügye, az általános védkötelezettség, a népszámlálások, és még sorolhatnám, mi mindennel foglalkozott cikkeiben. Látja, tudom fejből, annyit hallgattam, olvastam, s bizonyítom magának, figyeltem is szavaira. Hát megvallom, olykor közben operába, társaságba vágytam, meg az is bántott, hogy Eggenbergerhez, a könyvkereskedőhöz a Ferenciek terére sem invitál engem és Mollyt. Pedig Ágost öcsém pincsije, Gipsy oda is bejáratos, így akár mi is elkísérhetnénk. A kutyák játszódhatnának együtt kicsikét, míg maga az új irodalmat böngészi vagy hevesen disputál. Az a híre, hogy még a könyvkereskedőnél is az elveiért hadakozik.

Méltánylom, hogy mindent megoszt velem, s magaménak is mondhatom elért eredményeit, kitüntetéseit. Én is úgy érzem, hogy mindenben egyenrangúan osztozunk. Maga nemcsak nagyszabású férfi, hanem nagyvonalú is – csak az idejét ne kérjék. Ott nem ismer mértéket, arányt, ott nem segít a tudománya. Sőt, félrevezeti. Lillám egyetért, támogat, büszke rám, méltósággal viseli otthonunk összes gondját... A szerelem nem percekben méretik – ahogy a hivatás sem. Nem is kell méricskélni, hiszen látnivaló, hogy nálunk megbomlott a súlyegyen. Hiszem, hogy megtaláljuk. Méltatlan lenne több szó erről. Így is büszke vagyok magára, Károly.

Szerető, elhivatott felesége, Lilla

Drága Szerelmem, Lillám,

újra és újra csak ámulok a maga áldozatos elkötelezettségén a haza, az ügyem és magam irányában. Figyelme mindezek iránt, ahogy levelében is bizonyította, páratlan. Köszönöm tapintatát, hogy párbajomat nem is említi. Pedig akkor is helytállt, abban a kényes helyzetben is. Bízom benne, ahogy eddig, mindenben mellettem áll, velem marad egy életfolyamon át.

Sietek magához este, Károly

P. S. Lillám, meg kell osztanom magával hajnali álmom: ott, ahol az Oszlop, a Téglá és a Tudor utca összefut, a Hivatallal szemben, egy kávéház teraszán ültem együtt Fényes Elekkel és a jövő ígéretével, Buday Lászlóval, maga pedig egy a Hivatallal szemközti balkonról integetett nekünk Molly társaságában. Mikor végeztünk a honi statisztika ügyeivel és szivarjainkkal, elindultunk hárman háromfelé. Fényes Elek a Téglá utcán, Buday László a Tudor, én meg az Oszlop utcán indultam. Visszafordulva láttam, akárcsak én, mindketten az új utcátáblát betűzték.